

**ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДІ В ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ Й КИТАЮ**

Тетяна Завгородня

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту імені Богдана Ступарика
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

**FORMING OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE OF YOUNG
PEOPLE IN THE RESEARCHES
OF SCIENTISTS OF UKRAINE AND CHINA**

Tetiana Zavgorodnia

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
manager of Bogdan Stuparyk Pedagogy and
Educational Management Department,
State Pedagogical University "Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University",
city Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Анотація.

У статті проаналізовано наукові джерела з проблеми компетентнісного підходу у вищій освіті. Розкрито актуальність, сутність, шляхи розв'язання проблеми формування підприємницької компетентності у майбутніх фахівців різних спеціальностей в Україні та Китаї.

Annotation.

Scientific sources on the problem of the problem of the competence approach in the higher education are analyzed in the article. Actuality, essence,

ways of solving the problem of formation of entrepreneurial competence in future specialists of different professions in Ukraine and China are revealed.

Ключові слова: компетентність, підприємницька компетентність, майбутні спеціалісти, Китай, Україна.

Keywords: competence, entrepreneurial competence, future specialists, China, Ukraine.

Проблема формування підприємницької компетентності у молодого покоління в сучасному світі є актуальною, що обумовлено насамперед процесами трансформації різних сторін життя суспільства, переходом національних економік до ринкових засад функціонування, становленням об'єктивних передумов для розвитку підприємництва, замовленням суспільства на підготовку фахівця нового типу, здатного до сприйняття та створення інновацій, організації підприємницької діяльності, адаптованого до динамічних змін сучасного суспільства. Все це вимагає актуалізації переходу освіти до компетентної моделі, що викликано, як зазначає Ю. Білова, «...загальноєвропейською і світовою тенденцією інтеграції, глобалізацією світової економіки, гармонізацією Європейської освіти на засадах Болонської угоди» [1, с.16] і обумовлює необхідність реалізації на практиці розв'язання багатьох проблем. Інноваційні підходи до підготовки фахівців нового покоління обумовлені й глобальними змінами щодо вимог роботодавців до своїх працівників. Сьогодні державна політика в галузі освіти спрямована на створення відповідних умов для розвитку особистості. Провідною формою господарювання стає підприємництво як вид виробничо-торгівельної діяльності, надання споживчих послуг, що характеризується свободою вибору й інноваційністю, орієнтацією на досягнення комерційного зиску. Сучасні умови глобалізації вимагають нового формату взаємодії навчального закладу та галузей економіки, практичної зорієнтованості освітнього процесу. Необхідність розвитку

середнього і малого бізнесу з метою покращення економічної ситуації в Україні спричиняють підготовку у вищих навчальних закладах фахівців із сформованою підприємницькою компетентністю. Аналіз наукових психолого-педагогічних праць свідчить, що в сучасній освіті значне місце відводиться дослідженню проблем компетентнісного підходу в процесі підготовки фахівців різних напрямів, про що свідчить намагання виокремити основні компетентності в освітніх програмах як орієнтир визначення науково-методичного забезпечення якості підготовки майбутніх спеціалістів, проведення науково-практичних конференцій, симпозіумів з досліджуваної проблеми.

Слід зазначити, що проблема формування підприємницької компетентності при підготовці фахівців різних галузей є предметом дослідження багатьох науковців України. Так, проблеми формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю присвятили праці О. Белан, І. Зимня, В. Морозова, М. Стрельнікова, А. Хуторський, А. Чернявський, О. Шапран, С. Шишов та інші. Зокрема Ю. Білова запропонувала не тільки визначення «підприємницької компетентності» як інтегрованої психологічної якості особистості, що проявляється в мотивованій здатності до творчого пошуку й реалізації нових ідей але й дає змогу вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті [1, с.17]. О. Шапран у статті «Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх економістів» теж навела власне тлумачення дефініції «підприємницька компетентність майбутніх економістів», виокремивши основні її компоненти та визначивши основні вміння й якісні характеристики майбутніх економістів [5, с. 139]. Заслуговує на увагу точка зору автора яка стверджує, що дослідники єдині в поглядах на підприємницьку компетентність як інтегровану якість особистості, що не суперечить основним позиціям компетентнісного підходу [5, с.137].

Активно займаються українські дослідники і проблемою формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців як в узагальненому сенсі (В. Майковська), так і спеціалістів окремих галузей (вчителів технологій - О.Земка, майбутніх інформатиків - Н. Балик, Н. Морзе, учнівської молоді – О. Сулаєва, Т. Матвієва, І.Унгурян, Н. Куриш, В. Сліпенко, С. Ткачов, майбутніх фахівців педагогічного профілю – І. Гуменюк та ін.).

У зв'язку з інтенсивною інтеграцією України в європейський та світовий простір дана проблема актуалізується і важливість успішного вирішення зазначеного завдання значно підвищується, що зумовлює необхідність пошуку нових методів, засобів, прийомів і форм організації освітнього процесу у вітчизняній вищій школі. У цьому плані значний інтерес представляє зарубіжні цінні доробки з цього питання, які можна творчо використовувати в умовах України. Відтак стає зрозумілим об'єкт досліджень українських науковців в контексті наукових пошуків учених різних країн світу з проблеми формування підприємницької компетентності молоді.

Враховуючи, що активну позицію у розв'язанні даної проблеми займають дослідники Китайської Народної Республіки (КНР), ми звернулися до їх досвіду й встановили, що вагомий внесок у вивчення проблеми розвитку підприємництва в Китаї зробили Мяо Хуаншоу, Сучун Ян, Ціннь Сюанжень, Цзінньвень Лі, Шун Чжан та ін. Окремі питання формування підприємницької компетентності молоді розкриті в працях Ван Хуей, А. Гельбак, Джи Ючао, Чжан Хуйхуа та ін. Підтвердженням значення для молодих науковців Китаю необхідності вирішення проблеми формування різноманітних компетентностей у молоді КНР - майбутнього країни є, на нашу думку, активність їх участі у наукових конференціях, симпозіумах. Аналіз участі дослідників Китаю, що навчаються в Україні, тільки у міжнародній науково-методичній конференції «Проблеми та

шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті» (Харків, 2019 р.) засвідчив, що серед семидесяти статей учасників конференції кожна десята підготовлена дослідниками із Китаю і в кожній з них висвітлюється проблема присвячена результатам вивчення процесу формування конкретної компетентності у молоді КНР. Зокрема, проблема розвитку професійної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва (Ван Цзін І.), професійної компетентності педагогів-музикантів у КНР та Україні (Чан Хуейхуей), культурологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (Лю Чан), соціальної компетентності дітей дошкільного віку (Сун Цзінцю), соціальної компетентності учнів експериментальних шкіл в КНР засобами народних танців (Чен Цзінн), комунікаційної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва в ЗВО КНР (Тань Сяо), художньо-графічної компетентності у майбутніх фотохудожників у ЗВО КНР (Цзі Іпін). Аналіз зазначених тем дозволяє констатувати про комплексний підхід китайських науковців до вивчення й реалізації компетентнісного підходу в освітній діяльності країни, а також про актуальність формування у молодих людей КНР різних компетентностей в тому числі й підприємницької. Не минають даної проблеми й українські науковці. Так окремі аспекти формування підприємницької компетентності у китайських фахівців знайшли відображення у публікаціях, С. Смолікової, Т. Стрельник та ін.

Заслуговують на увагу й наукові пошуки молодого науковця ДУ Цзінсюй, який досліджує проблему «Передумови та історія розвитку ідеї формування підприємницької компетентності молоді в Китаї», вивчаючи в контексті її вирішення в Україні та опрацьовуючи китайські та зарубіжні джерела, не оминаючи українських (Ю. Білова, О. Піскун, І. Пронікова, О. Романовський, Н. Сокол та інші) [2].

У згаданій публікації автор висвітлює передумови та історію розвитку ідеї формування підприємницької компетентності молоді в КНР.

За його твердженням викликом необхідності формування підприємницької компетентності став процес модернізації економіки на території країни, який розпочався в 20-30-ті рр. ХХ ст. і був результатом не революційних подій, а результатом господарської активності пересічних людей. Американський дослідник Лі Лео Он-фан уточнює, що передумовами розвитку підприємництва в Китаї було «...прагнення людей до забезпеченого життя, що спонукало їх сумлінно займатися різними видами бізнесу» [4].

Значні зміни в усіх сферах життєдіяльності китайців, за твердженням автора, відбулися після утворення в 1949 р. КНР і був взятий курс на створення планової економіки. А з 1976 р. у КНР почали впроваджувати нову економічну політику. В ході її реалізації була сформульована методологія реформування економіки в Китаї на декілька десятиріч вперед і розроблений план її здійснення. Характерними ознаками цієї політики, як зауважує автор, було 1) збереження планової економіки з одночасним функціонуванням її в умовах дії ринкової економіки, 2) впровадження «політики реформ і відкритості», що орієнтували країну на інтеграцію у світову економіку та взаємодію з іншими країнами [2, с. 278]. Реалізація цієї політики активізувала розвиток приватного підприємництва. Вже у 80-х рр. ХХ ст. спостерігається інтенсивний розвиток бізнесу обумовлений допомогою його розвитку забезпеченими китайськими підприємцями-емігрантами. ДУ Цзінсуй обґрунтував цю ситуацію - високий рівень патріотизму; наявність в Китаї численних родичів; високий рівень знань традицій і норм життя та їх дотримання; матеріальні вигоди таких дій, прийняття важливих рішень про створення умов для розвитку бізнесу (організація діяльності «Державного фонду малих і середніх підприємств» та «Китайського центру з координації й кооперації бізнесу»). Останній був спрямований на стимулювання співпраці китайських і зарубіжних організацій [2, с.279]. Як результат продуманої політики уряду, коли на

державному рівні було прийнято рішення про необхідність цілеспрямованого формування у громадян Китаю підприємницької компетентності, на сучасному етапі становлення ринкової економіки у країні спостерігається, як доводить науковець, позитивна динаміка розвитку промисловості, особливо малого бізнесу. Інтенсивний розвиток підприємництва в КНР актуалізував потребу у здійсненні підготовки бажаючих до підприємницької діяльності. Такий шлях ведення бізнесу в країні обумовив необхідність оновлення змісту, методів і форм підготовки висококомпетентних фахівців. Для цього, враховуючи досвід розвинених європейських країн та США та специфіку ведення бізнесу в країні, китайськими фахівцями було розроблено відповідні освітні програми, методичне забезпечення з цього питання та рекомендації [2, с.279]. Заслужує на увагу врахування науковцями Китаю висновку американського альянсу з підприємницької освіти, яка, за їх твердженням, «...має здійснюватися впродовж всього активного життя людини та охоплювати отримання нею початкової, середньої, вищої освіти, процес перепідготовки та підвищення кваліфікації» [2, с. 279]. Важливе місце у формуванні даної компетентності у китайської молоді, як встановлено автором дослідження, в країні займають університети (на спеціальностях, пов'язаних з бізнесом і необхідністю формування підприємницької компетентності), проходження юнаками і дівчатами соціальних програм з навчання основам підприємництва, що діють в країні («Розпочни та вдосконалюй свій бізнес», «Національний проект навчання підприємців»), а також залучення молоді до активної діяльності у «Асоціації молодих підприємців Китаю» (функціонує з 1985 р.). Слід наголосити, що студентам інших спеціальностей теж викладають спеціальні навчальні курси, спрямовані на формування в майбутніх фахівців підприємницької компетентності» [2, с.280].

Вважаємо, що досвід Китаю з формування підприємницької компетентності молоді, презентований молодим науковцем ДУ Цзінсюй, може стати з нагоди для творчого пошуку українськими фахівцями власних шляхів залучення молоді до активної підприємницької діяльності.

Отже, дослідження проблеми формування підприємницької компетентності у молодих людей засвідчило, що ця проблема є актуальною для сьогодення всього світу, й України зокрема, й активно вивчається українськими і зарубіжними дослідниками, в тому числі і вченими КНР. Наукові розвідки вирішення визначеної проблеми в Україні та Китаї є багатоаспектними: визначення сутності категорії «підприємницька компетентність», її компонентів та показників сформованості; аналіз змісту, форм, методів, засобів, прийомів, нових технологій її розвитку; виявлення проблем, які ускладнюють інтенсифікацію процесів її формування та визначення шляхів вдосконалення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: [зб. наук. праць]. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 7 (50). С. 15–17.

2. ДУ Цзінсюй. Передумови та історія розвитку ідеї формування підприємницької компетентності молоді в Китаї. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2018. №. 4 (96). С. 275-286.

3. Смоликова Т. М. Формирование предпринимательских компетенций молодежи: опыт Китайской Народной Республики. *Научный вестник льотной академії*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 3. С. 216-223.

4. Стрельник С. О., Зарицька І. А. Підприємництво в Китаї: досвід для України. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/23451/55-57.pdf;jsessionid=6F6BBC213D1E909D69EA858FF893AEE1?sequence=1>.

5. Шапран О. І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх економістів. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 5 (136) С. 136-141.

6. Lee Leo On-fan. The Cultural Construction of Modernity in Urban Songhai. *Some Preliminary Exploration. Becoming Chinese. Passages to Modernity and Beyond* / ed. by Wen-Hsin Yeh. Berkeley; Los Angeles; L.: University of California Press, 2000. P. 31-60.